

Inserati se sprejemajo in velja tritopna vrsta:

3 kr., če se tiska 1krat,  
12 " " " " 2 "  
15 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

#### Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravništvo administracija in ekspedicija na Starem trgu h. št. 16.

# SLOVENEK

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr.  
za pol leta . . . 5 " — "  
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 "  
za pol leta . . . 4 " 20 "  
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je na Bregu hišna števil. 190.

izhaja potrikrat na teden in sicer v torek, četrtek in soboto.



## Strah pred Rusom.

Naše ljudstvo ima velik strah pred Turkom in to po vsi pravici, ker ni po nikomur toliko trpelo, kakor po tem sovražniku krščanstva in vsake kulture. Dasiravno je za tem preteklo že mnogo let, so mu še vendar v spominu turške grozovitosti in trepeta še vedno pred tem, da se izpolnijo besede nekega preroka, „da bodo turške mule še Reno pile.“ S Slovani vred trpeli so isti čas Ogrji in Nemci — vsaj do Dunaja. Naravno bi bilo toraj sedaj, ko je Turek zopet zagrabil za znano krivo sabljo, da bi se v Evropi zbudil vnovič strah pred Turki, ker tega je veliko, ne v Evropi, ampak v Aziji in Afriki. Tak strah bi bil vsaj nekoliko opravičen, ker je Turek res strahovit in neusmiljen.

Mesto tega pa nastane v Evropi, ali vsaj pri Nemcih in Madjarjih, strah pred Slovani ali pred Rusom, kterege si misljo kot reprezentanta Slovanstva, in ker si vsak strahu misli v najčrnejši, najgrozovitejši podobi, si Nemci in Madjari Rusa tudi res malajo kot ljuto zver, ki zoblje in z nogami tepta svobodo človeško in zatira vsako omiko.

Ali je pa Rus res tak, kakoršnega si Nemci in Madjari malajo, ali so Slovani res tako divji ljudje, kakor si jih ta dva mislita?

Rus sicer ni katoličan, a kristjan je, tedaj na vsak način pravičnejši in bolj usmiljen od nekrščene Turka. Pri krščanskih podložnikih turških velja izrek, da „nekrst“ ni človek, ampak ljuta zver, in da krščeno bitje ne more nikdar tako divje in zverinsko biti, kakor nekrščeno. Ta izrek ni izmišljen, ampak dobro podkovan po skušnjah. Rus pa je kristjan, in takih grozovitosti ni nikdar in nikjer uganjal, kakor „moslim“ povsod, kjer se je prikazal. Pred Rusom ni imela Evropa — izvzemši vendar

Poljake — nič trpeti, Rusi niso puščali nikjer potokov krvi in pogorišč za seboj, tudi niso plenili nikdar ljudi, ne gonili jih v sužnost, tedaj tudi Rusi nikakor ni tak „medved“, kakor ga Nemci malajo.

Še manj pa je Rus sovražnik kulture. O tem bi Nemci morali najprvo biti prepričani, kajti znano je, da Ruska vlada silo veliko stori za izobraževanje naroda svojega in iz tega namena jemlje učenjake skoro vseh narodov za svoje izobraževalne zavode in jih izvauredno dobro plačuje. Rusija tedaj stori za izobraženje naroda svojega gotovo več, kakor — — marksiktera druga država, ki streže le enemu ali dvema narodoma, vse druge pa zatira ali vsaj v nemar pušča.

Ok kod tedaj li tak strah pred Rusijo ali — kar je Nemcem in Madjarom eno in isto — pred Slovanstvom?

Za človeške pravice tu ne more iti, kajti ne enega dokaza ni v zgodovini, da bi bili Slovani zatirali te pravice in delali iz premaganih narodov sužnje. Slovani niso gojili robstva, pač pa nekteri drugi narodi, ki ga še zdaj goje — le pod drugim imenom. In rob je bil vedno in povsod edino le Slovan in je v nekterih krajih, n. pr. v Turčiji, še rob brez vseh človeku pristojnih pravic. Zakaj se tedaj Nemci in Madjari — naroda, dozda si bivša sovražnika kakor pes in mačka — zdaj edinita v nasprotovanji Slovanstvu?

Naj namesto odgovora povem basen, ki sem jo v mladih letih nekje slišal. Gozdne živali so sklicale nekdaš shod, pri katerem je bilo vsaki dovoljeno pritožiti se, in izreči kako željo. Med ropne živali je prišel k zboru tudi pohlevni zajec. Ta se pritoži, da ga vsa druga zverjad preganja in da nima družega orožja zoper to, kakor hitre noge, s katerimi se pa tudi le težko reši, in da živi vsled tega v

vednem strahu. Zato prosí, da bi se mu dali ostri kremplji na noge, ostri zobje v usta in v slino strup; če se to zgodi, se ga bodo druge zverine bale in njegovo življenje bo bolj varno. Tej prošnji pa se na ves glas ustavlja volk in lesica. „Zakaj ubogemu trpinu ne privoščita ostrih zob, krempljev in strupa? Saj vesta, da se živi edino le o zeliščih, tedaj vama ne bo, če tudi vse to dobi, nikakor nevaren?“ Tako vpraša lev, predsednik zbora. Ali volk in lisica odgovorita: „Dobro nama je znano, da nama bi zajec ne kratil hrane, niti bi bil nevaren najemu rodu, ker ne je mesa, midva in najin rod pa ne zelišč. Ali če dobi zajec ostre zobe, kremplje na noge in strup v slino, potem — — ne bo nama in najemu rodu več za hrano.“ Ta vzrok se je zboru žival, ki so bile po večini ropne živali, tako koristen zdel, da so zavrgle zajčevu, čeravno po vsem opravičeno prošnjo. — — —

Nemec in Madjar sta zdaj taka prijatelja, da je prvi celó pozabil, kako brezobzirno je drugi ravnal s „Švabi“, ko je „švabske“ uradnike iz dežele podil. Čudno, v kako kratkem času se spremené nazori. Ni še leto tega, ko so se poštenejši nemški listi z vso sapo poganjali za ubogo „rajo“ in Turka stavili na sramotni oder kot barbara. Zdaj pa že tudi ti listi trobijo v isti rog s „turškimi“ edino le iz strahu pred Slovanstvom, ker se je za dej prikazal — Rus. Tega se še huje boje, ko Turka, iz gole nevednosti — se ve da.

Iz te nevednosti izvira tudi to, da nemški listi trdijo, da se Madjari morajo podpirati, ker so skrajni jez proti slovanski povodnji in najbolj v nevarnosti, da jih ta požre. Madjari sicer sami morajo imeti zavest v sebi, da se valovom „slovanskega morja“ ne bodo mogli dolgo ustavljati. Nerazumljivo pri tem pa je to, da se Nemcem, ki slovó za dobre računarje,

## Turške šole.

(Dalje.)

Prav posebne zasluge si je pridobil Mahmud II, da je vstanovil prvo medicinsko šolo v Turčiji. Ta je v Galata — Sarai v Peri, v velikem grajščinskem poslopju, ki je bilo poprej v stanovanje odločeno sultanovim malim dvornikom. Ko je hišo na novo vredil, je ukazal nad vratmi zapisati: „Vsi, ki bodo videli to poslopje, rekli bodo, dobro je storjeno.“ Zapreke, ki so se blagemu sultanu narejale, so izhajale iz dveh vzrokov. (Družega se ne more očitati temu sultanu, razun da je nekako prehitro postopal in preveč zaupal svoji okolici in da pozneje, ko je svojo nejevoljo in skrbi vtapljal v vinu, tudi ni previdnejši postal, marveč še huje zagazil.) Prvič so bili duhovniki in dostojanstveniki v svojih prihodkih prikračeni, ko so bili izobraženi zdravniki vmeščeni. Duhovniki so se namreč bali, da bodo sedaj manj prodajali amulete in talismane, ki so

odvrčali bolezní, in kisaraga (nadzornik cesarskega harema) je prišel ob svojo obrtnost, kedar je prodajal čudotvorno vodo zoper vsako bolezen. To vodo so dobivali, ko so 15. ramasana vsacega leta črni plašč prerokov iz kamelove dlake narejen spirali, poprej namreč so ga verni kot svetinjo poljubovali. Stekleničice s to vodo, ki pa nikakor ni bila bistra, so potem prodajali kot dragoceno zdravilo, ali pa so jih v dar dajali imenitnim osebám in prijateljem. Drugič je pa bilo zoper medicinsko šolo ljudstvo vernikov, ktero ni sicer preveč občutljivo ob prelivanji človeške krvi; a mrličje raztelesovati, to jim je velik greh. tako da v kljub ostrosti in pogumnosti dolgo časa niso mogli dobivati potrebnih mrtvih trupel. Učencev medicinskega zavoda je pol četrt sto; na javne stroške se podučujejo, hranijo in oblačijo in se z njimi prav prijazno ravna. Povrh še dobivajo nekaj denarja na teden. Vsacega polleta dobivajo novo obleko; opomnimo tukaj, da armenski učenci varujejo

svojo obleko, a pri Turkih je že v štirih tednih vse v največem neredu. Danes n. pr. dobi od krojača venižasto suknjo in hlače (noša mladoturkom priljubljena) in mine osem tednov, preden jo zopet osnaži. Po jutrodeželski šegi spi v svoji obleki. Vse drugače pa Armenec varuje svojo obleko.

Moslim posluša učenje ali predavanje, ker mora; ne briga se, kako napreduje njegov krščanski součenec; ošabno gleda največi butec med njimi na djaura ter pase v sebi ošabno misel, da je odločen zato, da živi od truda kristijanov in judov. Vendar ni brez izjem; tukaj je to čudno, da vedeželjni in vednostni Turki, dovršivši svoj tečaj, niso več srečni med svojim ljudstvom, ter se raje drže tujcev. Zavod je vladal poprej dr. Bernard, a po njegovi smrti mu je vodja dr. Spitzner; oba sta iz Dunaja in zavod obsega bolnišnico, kliniko, pripravljavno šolo ter stanovališča učnikom in učencem. Podučevati pa začenjajo prav od kraja. V prvem letu se uče brati, v drugem



vendar-le zljubi braniti to zgubljeno mesto (verlorenen Posten) in v to brambo zastavijo nekako svojo čast. To je prava slepota, s katero so vdarjeni po praznem strahu pred Rusijo in Slovanstvom. Da bi bila Turčija tako močna, kakor je Rusija, potem bi bil strah omikanih in miroljubnih ljudi in narodov pač opravičen; tako pa je strah le smešen, nič drugega ne, ker Evropi bi bila nevarna pač močna Turčija, nikakor pa ne — Rusija ali močno zedinjeno Slovanstvo.

## Sedanje države.

(Konec.)

Sedanja država nasprotuje človeški naravi, vrednosti in svobodi.

Ona nasprotuje človeški naravi. — Kdo bo tajil, da ima vera svoj temelj v človeški naravi, da je ona tako tesno zvezana s človeškim duhom, da je popolnoma neločljiva od njega. To priča vsakemu lastna notranjost; to jasno kaže zgodovina. In vero država popolnoma zanikuje; ona ne pozna vere in če jo pozna, vidi v nji, najsvetejšem čuvstvu človeškega duha, le pomoček v svojo korist, le stransko stroko državne policije. — In razloček med dobrim in hudim, ali ni on že prirojen človeški naravi? Da je to dobro in ono slabo, spozna že otrok, še predno se mu razvije um ter se plaho stiska v kot, boječ se šibe, ako je kaj pregrešil. To toraj naj bi bil tisti slavljeno napredek devetnajstega veka, to ona hvaljena pridobitev novega časa, uk, da človek ni npravno bitje, da ga vodi le revni dobiček in gnjusni vžitek. — Kako bomo nadalje potegovali se za državo, ki ima le sebe za izvor vsega prava, ki človeku vzame vse medsebojne pravice, ki ga stori brezpravnega? Um upira se z vso močjo trditvi, da je nimam pravice, če mi je ne da država in če mi je ne prizna ona.

Moderna država nasprotuje človeški vrednosti. — Človek čuti, da je kaj višjega, da je visoko nad živalijo, ki se mu suženjsko vklanja. In vendar hoče država ves razloček tajiti, ter ji zakon ni drugega, ko nasitovanje živinskega nagona. Vsaj ravno višji značaj, kterega zakonu vtisne sveta cerkev, kateri je zakrament in neločljiv, ona ga povzdiguje nad življenje živalsko. —

In kaj bi se moglo bolj studiti človeku, kakor misel, da nima višjega namena, kakor da služi koristnosti držav, in sicer države materialistične? Ti državi toraj naj bi podaril on vse svoje moči, svoj čas, svoj trud, vse, kar

je in kar ima, in ne še v lastni prid, ampak v prid vsemogočne države. — In potem ljubezen do bližnjega, djanska ljubezen, ki se skazuje v dobroti, ona naj bi bila le prisiljena; človek naj bi podaril revežu zato, ker ga država z davki sili k temu! Ali ni to globoko nevredno za vsacega človeka, ki le količkaj more povzdigniti svojo misel čez golo, meseno vsakdanjost?

Sedanja država nasprotuje človeški prostosti. — Svoboda zahteva, da morem prosto rabiti svoje pravice nasproti drugim; te prostosti ne morem in ne smem odstopiti nikomur drugemu; in vendar to hoče od mene država; nji naj dam svoje najdražje pravice, zarad nje postanem naj brezpraven!

— Prostost zahteva, da smem slediti svojemu prepričanju in svoji vesti; lahko se mi prepove, naj ne spreobračam drugih k svojim privatnim nazorom; a da bi ne smel delati po svoji vesti, to bi bilo pogin moje svobode! —

To je moderna država, ki tolikanj deklamira o človeški naravi in svobodi in vrednosti, o omiki, napredku, človečnosti, ki pa tepta z brezbožnimi nogami vse, kar je le malo količkaj podobno onim vzvišenim idejam. To je tista slavljena država, ki bo človeka pripeljala k največi, mogoči popolnomasti, ki ga bo osvobodila verig temé in sužnosti neumnosti! Kako ostudno zdi se človeku, ki premišljuje vse to in bere vsak dan v mnogoštevilnih spisih to hvalisanje, to povzdigovanje do nebes, to svetohlinsko hudobijo.

Vzor liberalno-materialistične države toraj narisal sem v kratkih črtah in še v krajih ga zavrnil. Temu vzoru hoté se približevati čedalje bolj in bolj sedanji državnik in čedalje močneje in glasneje razlega se njihov bojni klic. Temu vzoru iznajdenosti človeškega, od Boga odpadlega duha, nasproti povzdiguje svoj glas katoliška cerkev, ona, ktera mu je trn v peti, ona, v ktere pogin zbral je vse svoje moči. Nji na čelu stoji dandanes slavni naslednik sv. Petra, ki je s svojim silabom zadela te hudobne nauke tako globoko, tako smrtno, kakor še nikdo popred. Poslušajmo, kaj govori on v svoji alokuciji od l. 1862 (Maxima quidem): „Nadalje kopičijo laž na laž in norost na norost in tlačijo z nogami vso pravično veljavo in postavne pravice, dolžnosti in zakone, ter se ne pomišljajo, staviti na mesto resničnega, postavnega prava napčne, zlagane pravice moči in podvreči pravni red materialnemu. Tudi ne priznavajo razun snovnih nobenih moči in stavljajo vso npravno omiko in npravnost v kopičanje in pomnoževanje

bogastev, bodi-si kakor koli, in v nasitovanje vsake vrste hudobnih želja. In s takimi nevrednimi in studnimi načeli goje in povzdigujejo zavržena čuvstva mesa puntajočega se zoper duha in mu pridevajo naravne pravice, ktere po njihovih besedah zatira katoliški uk, popolnoma zametovaje opominovanje apostelnov: „če bote živeli po mesu, bote umrli; če pa zatirate podnhu dela mesa, živeli bodete.“ Vrh tega prizadevajo si zatreti in vgonobiti vse pravice vsakega postavnega posestva, in tako si po krivici izmišljajo in napravljajo nekako neomejeno pravo, češ, da je država, po lahkomišljenih njihovih nazorih, obdarjena ž njim.“ To so uki katoliške cerkve; tako govoril je Pij IX. In ž njim bojujejo se škofje in duhovni, bojuje vse verno ljudstvo. „Ne vdajmo se; zaupajmo Bogu, za kterega se bojujemo!“ to je naš bojni klic in ž njim moramo in bomo premagali.

Borin.

## Politični pregled.

V Ljubljani, 29. novembra.

### Avstrijske dežele.

**Ministerstvo** naše ima vroče dni.

Od ene strani stiskajo ga Madjari, od ene vstavoverci. Madjari hočejo imeti svojo lastno narodno banko, da bi kovali denar. Minister Tisza je razdražen nad našimi ministri, ker so se mu neki zavezali, da hočejo zagovarjati vso pogodbo, kakor jo zahtevajo Ogrji; naše ministerstvo pa nahaja veliko nasprotja v lastni, t. j. vstavoverni stranki. Če torej nagodba v našem državnem zboru pade, moralo bo ministerstvo odstopiti. Kdo pride za njim, nihče ne vé, pravijo pa, da zna biti ministerstvo iz samih uradnikov. Nedavno je bil češki namestnik, baron Weber, na Dunaj poklican; ljudje pa so glave vkup stikali, kaj to pomeni. Vse je prepričano, da morajo priti spremembe v notranji politiki, in strastni napadi na Rodiča so priča, kako razdraženi so duhovi, in kako se nekteri boje bližnjih dogodkov, kterih sence se že približujejo.

**V Trstu** je pri volitvah za mestno starašinstvo 27. t. m. v IV. razredu zmagala progresova stranka s 747 glasovi.

**Dalmatinski** poslanec Pavlinovič je govoril v državnem zboru v srbo-hrvatskem jeziku. „Vaterland“ je objavil njegov izvrstni govor v prestavi. Pavlinovič je energično proti dalmatinskim Lahonom, osobito proti Bajamoutiju in Bondi; potem proti Giskri, kateri za Dalmacijo ničesar neče privoliti, in kateri je

pa francoskega jezika (učenikom navadno francoski jezik gladkeje teče od turškega). V tretjem razredu se učé lepih véd in takih, ki pripravljajo za medicino, v četrtem še le prave medicinske véde. Štirje učeniki podučujejo v francoskem jeziku. Hvali se red po klasih ali razredih, ki so napolnjeni z dečki in mladenči, hvalijo pa tudi dobre odgovore učencev. V najvišjem razredu podučujejo v vseh naukih, ki spadajo k medicini, razun babištva, ker zastran ostrosti pravovernih je ta znanost v Turčiji nemogoča za sedaj.

Preden prestopimo k hišni izreji pri moslemih, ozrimo se še na nektere statističke opomine o šolstvu v najnovejšem času. L. 1857 je nameravala turška vlada napraviti stolice za orijentalne jezike v Parizu, Londonu, na Dunaju in v Bruselju. V Parizu bi bil imel podučevati Hussein Effendi mohamedance v arabskem in perzijskem jeziku, Suleman Effendi pa kristijane v turškem jeziku. Leta 1858 je razglasil turški državni koledar, da je šol v

vsi državi 3371. Med temi je bilo 33 začetnic v Anatoliji in Rumeliji osnovanih po novi sistemi, v njih je bilo 2300 učencev. V Carigradu in v predmestjih je bilo navedenih deških in dekliških šol 279. Istega leta so osnovali v Carigradu troje višjih šol, da se izobražujejo v njih za pisarje in krajne predstojnike. L. 1859 je bilo v sovetu za javni poduk zaključeno, da se ima predelati ali reformirati vse šolstvo in šole se imajo pomnožiti.

Od hišne izreje pri mohamedancih, ki se izvršuje v zatvorjenih zidovih harema, nam je le malo znanega. Komaj toliko vemo, da imenitne gospé ne doje same svojih otrok, in da so v hišah bogatinov domači učeniki ali detovodci večkrat Angleži ali Francozi. Ako skupno pregledamo javno in hišno življenje, in se pri tem oziramo na poglobitve nauke v koranu, tako bi dokaj natanko označili ozračje, v kterem mladina živi in raste, in sklepati iz tega, kakšna je domača ali prihišna izreja, ne more biti preveč težko.

Javno življenje pri jutrodeželcih se razlikuje mimo našega pred vsem v tem, da je žena izključena iz njega. Po ulicah se vidijo le redkokrat žene, in še te, iz najrevnejših stanov, so ogrnjene z velikim plaščem in glavo imajo zavito v rute. Razun oči in konca nosu se ne vidi drugega, kakor zavita podoba, ki počasi koraka v klepečih visokih čevljih ali pantofeljnih.

V Carigradu vendar ta šega ni tako stroga, in večkrat vidimo, da pridejo tudi v stanovanje djavrov turške žene v štacune in magazine. Mož sedi veči del dneva na divanu in puši ali kadi, še raje pa je na prostem in zija tje ure in ure v višnjevo nebo. To sanjarijo imenujejo „keff“ in tega je zmožen le orientalec, a mi pa nikakor ne moremo verjeti, kako je delavnemu človeku mogoče ure in ure tako presanjari. A orientalcu ni je večje slasti od te, posebno ako to podaljšuje z opiumom.

Po bazarih vidimo, kako rokodelci v odprtih štacunah prodajajo svoje blago. Ozke



enkrat dalmatinskim poslancem rekel: „Bodite vse, kar hočete, samo Slovani ne, le Slovani ne!“ Pavlinovič tudi omenja, kako v Dalmaciji potalijančujejo in celó ponemčujejo, ter sklepa: „Če Avstrija namerava tiho in počasi ponemčiti Dalmacijo — in glede učnega in vradnega jezika bi moral človek to misliti, potem naj bo ministerstvo prepričano, da bode Dalmacija, če pošteni in lojalni avstrijski politiki nasprotujete, v obupnosti želega postati srbski ali ruska, ali pa da se bode potalijančila, nikdar pa ne ponemčila!“ Škoda, da Pavlinovič ni nemški govoril, njegov govor bi bil močen vtis naredil.

**Vogerski** zbornici obravnavajo državni proračun. Pri stroških za ministerskega predsednika so levičniki zaradi splošnega pomanjkanja zahtevali znižanje nekterih izdatkov in sploh znižanje tudi letne plače višjih vradnikov. Pa ko je ministerski predsednik Tisza rekel, da za zbornico ni dostojno od državnih vradnikov zahtevati, da naj se mnogo trudijo, potem pa za njihovo plačo mešetiti, sprejeli so se vsi nasvetovani zneski.

#### Vnanje države.

**Ruski** konzul Jonin v Dubrovniku bil je nagloma v Petrograd poklican. — Tuji prostovoljci v Belemgradu odhajajo boje na Rusko, kjer se zbira slovanska legija.

**Poljski** knez Lubomirski Poljakom piše, da se nimajo od raznih vnanjih vlad ničesa nadejati. Tudi jih graja, da hočejo v Carigradu osnovati poljsko legijo, ter jim svetuje odkritosrčno vdati se Rusiji, če nočejo, da bode njihovo ime z zemlje zginilo(?).

**Turška** vlada je vnanjim državam objavila svojo novo vstavo ter za izvršitev obljubljenih prememb zahteva podaljšanje obroka. Bruseljski „Nord“ ne more umeti, kako si Turčija drzne kaj takega zahtevati, ker Evropa sedaj ve, kako naj o Turških premembah sodi. Iz Vidima se poroča, da je 67 angleških častnikov stopilo v turško vojno.

**V francoski** narodni skupščini so se bile razne stranke zaradi ministerstva bogočastja hudo sprijele. Gambettovci so namreč zahtevali, da naj se stroški za bogočastje v proračunu čisto izbrisejo. Pa minister Dufaure jih je izvrstno zavrnil. „Vi pravite, je rekel, da je trinoško državljane siliti, da naj plačujejo za verska opravila, dasi niso te vere. Pa to se lahko ugovarja pri vseh točkah proračunskih. Se li v 40.000 srenjah nahaja človek, ki bolnike tolaži, otroke odgojuje in v npravnosti podučuje? Nobena reč državnega

varstva tolikanj ne zasluži kakor ravno verska opravila!“ Minister je tudi omenjal, kako nemumno je blebetati o klerikalizmu, ter je rekel, da vlada bode dve reči krepko podpirala, ki ste ji enako ljube in svete: vero pa republiko! Pri glasovanju se je 1. točka proračuna sprejela s 443 glasovi proti 62.

**Angleški** poslanik lord Salisburg se je mudil te dni na Dunaji. Od tod se podá čez Rim v Carigrad. V Parizu in v Berlinu, pravijo, nič ni opravil. Kaj so mu rekli na Dunaji, se ne vé; pa težko, da bi se mu bilo posrečilo, pridobiti našo državo za sebične namene angleške. Odkar je začela Rusija vojno zbirati, postali so Angleži mirnejši, in oni, ki so se poprej grozili, da nikomur ne dovolijo zasesti dežele turške, odjenjujejo sedaj in pravijo, da proti okupaciji nemajo nič, če Rusija obljubi, da bo po sklenjenem miru svojo armado zopet nazaj potegnila. — V Dalmaciji je bil interniran župnik Musič, znani vstaški vodja, ko je prestopil avstrijsko mejo.

#### Domače novice.

V Ljubljani, 30. novembra.

(*Za stolnega prošta*) so imenovani preč. g. stolni dekan Jožef Zupan. Dotično papeževno pismo jim je včeraj došlo iz Rima. V nedeljo bodo po veliki maši slovesno vmeščeni. Ta novica bo gotovo povsod zbudila veliko veselje, ker vsakdo, ki pozna zasluge prečastitega gospoda dekana in njihovo dolgoletno in neumorljivo delovanje, jim to častno priznanje prav iz srca privoščí.

(*Veleč. knez in škof dr. Pogačar*) so se danes odpeljali v Gorico na godovanje prevzvišenega kneza in nadškofa dr. Andreja Golmajerja. Nazaj gredé bodo boje obiskali tudi škofa tržaškega, mil. g. Jurija Dobrila.

(*Zadnji občni zbor kmetijske družbe*) bil je v mnogem oziru jako znamenit in važen. Predsedoval mu je predsednik baron Wurzbach, ki je v svojem nagovoru do zbranih udov, katerih je bilo 40, omenjal, da letošnja letina bila je jako slaba; žita je bilo malo, sadja skoraj nič, sena pa srednje. Izrekel je tudi upanje, da se bode visoka vlada pri pobiranju davkov na to ozirala in z ljudmi milostljivo ravnala. Sploh kmetijstvo, je rekel, jako peša. L. 1844 so prišle na dan komaj 4 javne dražbe zemljišč, zdaj jih je navadno več kakor 30. Tega niso tolikanj krivi državni davki, kakor marveč razne priklade, ki imenovane davke presejajo. Druga težava za kmetijstvo so razni od države srenjam izročeni posli, in premnoge ceste, ki

ulice imajo večkrat imena po obrtu, ki je v njih, vsak obrt ima svoj odločeni kraj in vsak obrtnik dela samo jedno stvar, a to ne, da bi ga cehovstvo sililo, marveč iz lene navade, ter se ne loti druge obrtnosti, ko bi bila še tako bližnja in podobna. Kdor hoče n. pr. fes, znano priljubljeno pokrivalo za glavo, kupiti, mora iti do štirih raznih obrtnikov, prvi mu proda visoko rudečo klobučevino, drugi svilnate čopke, tretji sivo klobučevino, da vse stoji po koncu; še le četrti vse skupaj dene in podvleko dá.

V Carigradu je 2800 kavaren za bogate in revne; reveži, ki si sami ne morejo omisliti priprave za kuhanje, lahko pijejo v kavarni za malo parov (soldov) skudelico kave in pipo tobaka, ter oboje, grenko kavo in dim požirajo. Turške skudele so majhne, in so podobne kozarcem, v ktere se jajce devlje; skudelice se postavljajo v držaje iz železnega, medenega ali srebrnega drota. Na večer, in o postu tudi po dnevu, napolnijo se kavarne, in ob stenah

sedé cele vrste Turkov, ki molcé in kadé, od časa do časa pipo iz ust denejo, sicer pa v enomer pred-se gledajo. Samo burkež (Hanswurst), ki se spakuje, skače in šaljivo kvanta, jih včasih zabavlja, da tihota prestane in začuje se glasni šunder in smeh. Burkež, ki Turke neznansko izraduje, je tudi pri družinskih svečanostih, posebno pa pri obrezovanji. Takrat na pr. čujejo 8—12 let stari dečki, — po obrezovanji jih imajo za samostalne — vpričo očeta najbolj umazane stvari, a na stenah (Schattenspiel) se jim predstavljajo brez sramožljivosti hudobije, kakoršne najbolj zvrženim ljudem izmed prostega ljudstva v zapadnih deželah še na misel ne pridejo. Tudi dopadajo javni pripovedovalci (Erzähler) po kavarnah, in njih čudežne pravljice in prigodbe zmirom enako pazljivo poslušajo bodi si, da jih slišijo enkrat ali stokrat.

(Dalje sledi.)

jih morajo kmetje popravljati. Zato cestnim odborom priporoča, da naj milostljivo ravnajo s kmetom, ker dostikrat pri najboljši volji ceste ne more precej popraviti. Tudi šole so za kmeta velika nadloga. Želeti bi sicer bilo, da bi vsak otrok znal brati in pisati, a kar se je v stoletjih zamudilo, se ne dá v par letih popraviti. Ker nimamo upanja, da bi kmalo dobili lastno kmetijsko šolo, si je odbor prizadeval pospeševati kmetijsko podučevanje v ljudskih šolah. Tudi je g. predsednik omenjal priznanja, ki so ga kranjska vina dobila pri mariborski razstavi ter je zavračal krivo mnenje, kakor da bi se od vlade dovoljene podpore delile svojeglavno. V preteklem letu se je od države dobilo 9750 gld. podpore, ki se je razdelila v soglasju z visoko vlado in deželnim odborom. Tudi vojska, je slovenski rekel g. predsednik, žuga kmetijstvu, toda zaupajmo na Boga in na presvitlega cesarja, ki bodo brez dvombe branili kmeta.

Prestopivši na dnevni red poročal je dr. Bleiweis o računu centralnega odbora, ki se je vzel na znanje, g. Brus pa je poročal o računu družbinem za l. 1875. Dohodkov je bilo 6263 gld. 14 kr., stroškov pa 5773 gld. 10 kr., tedaj ostane gotovine še 490 gld. 4 kr. Premoženja je društvo koncem l. 1875 imelo 34.982 gld. 49 kr. Proračun za l. 1877 kaže dohodkov 4375 gld., stroškov pa 4124 gld. 40 kr., tedaj bode ostalo 250 gld. 60 kr. če ostane vse tako, kakor se je določilo.

G. Rihard Dolenc interpelira odbor, je li vzel v pretres od vipavske podružnice nasvetovani predlog, da se vpeljejo priseženi vinski senzali. Dr. Bleiweis je odgovoril, da je odbor sklenil ta predlog toliko časa „in suspenso“ pustiti, dokler se drugod taki senzali ne vpeljejo, ker bode moral dotično postavo prej obravnavati tudi deželni zbor. G. Ogulin pravi, da se je reč obravnavala na vinorejski razstavi v Mariboru, kjer so se izrekli za vstanovitev takih senzalov; v porenskih okrajih imajo že dalj časa take vinske mešetarje, ki se izvrstno potrjujejo; tedaj bi tudi za Kranjsko ne bili napačni. Od sedanjih vinskih senzalov se g. Dolenc veliko ne nadeja, treba bo mlajše može v tem izuriti. Dr. Bleiweis nasvetuje, da naj se še enkrat o tej reči poprašajo podružnice in občinska predstojništva, in še le potem naj se deželnemu odboru priporoči dotičen postaven predlog. G. Ogulin svetuje, da naj občinski zastopi k dotičnim razpravam povabijo tudi strokovnjake. Oba predloga se sprejmeta.

G. Rihard Dolenc je potem vtemeljeval drugi predlog vipavske podružnice, da bi odbor kmetijske družbe c. vlado prosil za vstanovljenje gozdarskega vrada v Postojni. Vipava, je rekel, imenuje se raj dežele kranjske in bi tudi res bila, da bi burja tako strašno tam ne razsajala, ki poljedelstvu in vinoreji silno veliko škoduje. Glavni vzrok te prikazni je gotovo ta, da ljudje neusmiljeno izsekavajo gozde. Dalje se je po Vipavi silno razširilo pripravlanje čreslovine, ki gozde še bolj vničuje. Tudi koze gozdom prizadevajo veliko škode, tedaj bi bila res nujna potreba v Postojni vstanoviti gozdarski vrad, kakor ga je že priporočal gozdarski nadzornik Salzer, in kakor so se taki vradi z veliko koristjo vstanovili v Dalmaciji. G. Ogulin misli, da pripravlanje čresla gozdom ne škoduje, ki je v Hasen-Darmstadtu celó podlaga ljudskega blagostanja. G. predsednik pravi, da to ne škoduje v Hasen-Darmstadtu, kjer imajo velike gozde, na Kranjskem pa, zlasti na Vipavskem, se čedalje bolj približujejo krasu. G. Pajk



omenja, da gozdni vradi ne bi veliko koristili, in predlaga, da naj se le točno izvršujejo postave, pa bo kmalo bolje. G. Seitner pravi, da je težko izvrševati gozdne postave, če gosposke nimajo primernih organov. Dr. Bleiweis zagovarja predlog g. Dolenčev, priporoča pa tudi predlog Pajkov. G. Schollmajer trdi, da bi to morala biti skrb gozdarskih nadzornikov in njihovih organov, katerih dolžnost je skoz 8 mesecev potovati po deželi. Če ti ne zadostujejo, priporoča vstanovitev gozdarskega komisarijata v Postojni. G. Dolenec pravi, da ti nadzorniki malo storé. V Dalmaciji je en sam gozdni komisar odpravil 1200 kóz. Reč je gotovo potrebna, če to želé celó kmetje, ki prej za to niso bili posebno vneti. Predlog Dolenčev s pristavkom g. Pajka se sprejme.

Enako se je sprejel tudi drugi nasvet g. Dolenc, da naj se odbor kmetijske družbe dogovori z deželno vlado in deželnim odborom kranjskim zaradi državne in deželne podpore pri vravnavi vipavskih vodá.

G. Ogulin, predsednik podružnice novomeške, želi, da bi se gledalo na požlahnenje viuskih trt, kar bi se doseglo, če družba napravi lasten vinograd, če razpošilja strokovnjake po deželi, ki bodo ljudstvu v tem dajali potreben poduk, če se osnujejo periodične razstave eno leto v Novem mestu, eno leto v Krškem, eno leto pa v Metliki in če se v vseh vinorodnih krajih napravijo vinski sejmi. Vsi predlogi se sprejmó.

Po nasvetu podružnice postojnske dr. Bleiweis zboru izreče željo, da bi se pooblastil odbor slavno vlado prositi, da v postojnskem okraju izbriše nekoliko davkov, ker ljudem in živini žuga huda lakota. G. Ogulin priporoča, da naj se tudi na Dolenjskem davki milostljivo iztirjujejo, da se ne bodo zemljišča, ki so vredna 5000 gld., prodajala za 200 gld. Nasvet podružnice postojnske se sprejme.

Predsednik radoliške podružnice, g. Homan, priporoča odboru vlado prositi, da naj se darila za konje v prihodnje delé ali v Radolici ali pa Bohinjski Bistrici, in da naj se g. Hudoverniku v Radolici za marljivo pospeševanje sadjereje pismeno izreče zahvala. Oba predloga se sprejmeta.

Gledé prošnje ljubljanskih mesarjev, da bi se premenile določbe o vžitnosti pri teletih, se po predlogu dr. Bleiweisa sklene reč priporočiti deželni finančni direkciji. Ravno tako se sprejme dr. Bleiweisov predlog, ministerstvo kmetijstva prositi, da naj se za trdno nastavi učenik, ki bode popotoval po deželi in ljudem kmetijstvo razkladal.

Poročilo o obdelovanji družbinega vrta na Poljanah se vzame na znanje.

Dr. Bleiweis povdarja potrebo deželne postave, po kateri bi se morali za pleme odločeni biki ravno tako kakor žrebci potrditi; državna podpora za povzdigo živinoreje, je rekel, bo sčasoma vsahnila, tedaj se mora gledati na zboljšanje domačih plemen. Ker se pa ne vé, bi se li mogla taka postava tudi izvrševati, se hoče odbor v tej zadevi posvetovati s podružnicami. Če so one za tako postavo, bode odbor izdelal dotični načrt in ga predložil deželnemu zboru. G. Schollmajer podpira ta predlog, ki se enoglasno sprejme.

(Konec prih.)

(Sledeče vstanove) se bodo pri mestnem magistratu oddajale: 1. Janez Bernardini-jeva s 60 gld., 2. Jurij Thalmeier-jeva z 61 gld., 3. Jožef Jakob Schilling-ova s 63 gld., 4. Hans Jošt Weber-jeva z 79 gld. Te vstanove so za revne hčere mestjanov, ki so se letos omožile. 5. Janez Nikolaj Krašovic-eva vstanova s 63

gld. za revnega kmeta iz fare sv. Petra. 6. Jakob Anton Francoi-jeva s 40 gld. za revno meščansko dekle, ki se hoče možiti, 7. Jožef Feliks Synovo z 48 gld. 30 kr. za dve revni dekleti; 8. Janez Kovač-eva s 151 gld. 20 kr. za 4 v Ljubljani živeče očete ali vdovce, ki imajo več nepreskrbljenih otrók; 9. vstanova nekega dobrotnika s 50 gld. 40 kr. za posla, ki je zvesto služil pa ne more več delati. Prosilci naj prošnje svoje in sicer 1., 2., 3., 4. in 6. s kolekom za 50 kr. oddajo do 15. dec. t. l. pri mestnem magistratu.

(Slovensko gledišče) v pondeljek ni bilo posebno dobro obiskano. Prva igra „Ena se mora omožiti“ je dramatična ničevost, ki smo jo prvi — in gotovo tudi zadnjokrat videli na odru. Dasiravno so gospice, zlasti gospica Podkrajškova, prav dobro igrale, se vendar ob koncu ni ganila nobena roka k plosku. Take nemške cvetice, ki slone ob nemških imenih „Schiller, Müller, Schulze, itd., se ne dajo na naš vrt presajati. — Tem bolja pa je bila druga igra „Išče si imena.“ Gospod Šusteršič je glavno nalogo slave in imena željnega sodnijskega inspektorja prav dobro razumel in v duhu igre vrlo izpeljal, kar nas posebno veseli in je dokaz, da tudi on dobro igra, če le hoče. Občinstvo mu je to pripoznalo z živahnim ploskom, ki je veljal deloma tudi njegovi dobro zadeti maski. — Gospodje Kajzelj, Trnovec in Gorenc so si s svojo igro zaslužili pohvalo, čeravno se je zadnji včasih preveč okoli šepetalca sukal. Vsi drugi pa so pomagali igri k dobremu vspehu. Ta igra bi bila primerna posebno za naše čitalnice. — Gladko je tekel tudi: „Dr. Rubin“ posebno po zaslugi gospice Podkrajškove in gosp. Kečelja, ki se je tu zopet enkrat pokazal izurjenega igralca. Gospod Schmidt je bil popoluoma na svojem mestu. Burna pohvala je bila vspeh skupnega igranja. — Ta večer je zopet pokazal, da ima naše občinstvo rajši dolge, kot drobne igre. Naj bi glediščno vodstvo na to ozir jemalo. Sicer pa je bilo občinstvo s predstavo jako zadovoljno, ker ste drugi igri zbrisali neprijetni vtis prve.

(Psi.) Če pride kak tujec v Ljubljano, bo mislil, da je najlepši kraj našega mesta, namreč „zvezda“, sprehajališče in gonišče za pse, toliko je videti teh čveteronožcev različnega plemena in vsake velikosti tam. Središče imajo na voglu pred kazino, kjer več gospodarjev s svojimi psi navadno dolg čas prodaja. Ti psi so pa sitni ne le otrokom, ampak tudi odrasčenim, katerim se zaletavajo med noge, in utegnejo tudi nevarni biti, kakor kaže sledeča dogodba. V pondeljek popoldne gresta dva na vitez premožna posestnika iz ljubljanske okolice memo kazine, kar se pridvi velik pes, dva manjša podeč, šine med oba in predno vesta, kaj in kako, ležita oba na tleh v blatu eden, eden pa na blatnem tlaku. Ko vsa umazana vstaneta, se ozirata po atentérju, ki se dalje podi. Sreča le, da se na kamnitnem tlaku ni nobeden poškodoval na telesu. — Vprašanje je pa: čemu mestna gospoda goji tako velike pse in kako da se smejo brez gospodarja pojati po mestu? Bi ne bilo prilično, ko bi se za take pse davek še povikšal? To bi bilo koristno za občinstvo in za mestno blagajnico. — Drugo vprašanje pa je tudi, namreč: Kdo povrne človeku škodo, ki se mu po takem psu zgodi, če poškodovani psa ne pozna?

## Razne reči.

— V Šmarjeti so v. č. g. kanonik Janez Vovk zadnjo nedeljo po binkošnih bla-

goslovili na pokopališči novi križ, ktereja je čedno napravil podobar Štefan Šubic; in pa novo podobo sv. Margarite, ktero pa je zmalal Janez Šubic v Rimu. Podoba kaže, da je mladi malar ves vnet za cerkveno malarijo. Kteri so vidili njegovo podobo sv. Martina in tudi to podobo, pravijo, da je sv. Margarita še bolje nasejena.

— Vitez Ofenheim je grajšino Turnič pri Ptujju prodal in ob enem je izstopil iz okrajnega zastapa.

— V Hotederšici blizo Logatca je oddati učiteljska služba z letno plačo 450 gld. in prostim stanovanjem. Prošnje naj se vložijo pri kraj. šol. svetu v Hotederšici do 28. decembra t. l.

## Umrli so:

Od 27. do 28. nov. Ana Kos, pred. del. hči, 15 l., za jetiko. Ana Miklič, del. ž., 30 l., za pljučnico. Friderika Tribuč, kupč. o., 11 d., vsled slabosti. Frančiška Šink, dekla, 25 l., v boln. za jetiko. Urša Košanec, gostinja, 70 l., za božjastjo.

## Telegrafične denarce cene 29. novembra.

Papirna renta 60.95 — Srebrna renta 66.60 — 1840letno državno posejilo 107.50 — Bankine akcije 826 — Kreditne akcije 139.50 — London 126.80 — Srebro 113.— — Ces. kr. cekini 6.03 20frankov 10.12.

## Denarstvene cene. 28. novembra.

	Denar.	Blago.
Državni fondii.		
5% avstrijska papirna renta . . . . .	161.25	161.40
5% renta v srebru . . . . .	66.60	66.75
Srečke (lozi) 1854. l. . . . .	102.75	103.50
„ „ 1860. l. celi. . . . .	108.75	109.—
„ „ 1860. l. petinke . . . . .	115.40	115.80
Premijski listi 1864. l. . . . .	135.25	135.75
Zemljiščne odveznice.		
Štajarske po 5% . . . . .	96.50	96.75
Kranjske, koroške in primorske po 5% . . . . .	95.—	96.—
Ogerske po 5% . . . . .	73.75	74.25
Hrvaške in slavonske po 5% . . . . .	85.—	87.—
Sedmograške po 5% . . . . .	73.25	73.75
Delnice (akcije).		
Nacionalne banke . . . . .	825.—	826.—
Unionske banke . . . . .	45.50	46.—
Kreditne akcije . . . . .	140.—	140.20
Nižovstr. eskomptne družbe . . . . .	645.—	645.—
Anglo-avstr. banke . . . . .	71.25	71.75
Srečke (lozi).		
Kreditne po 100 gld. a. v. . . . .	159.50	160.—
Tržaške „ 100 „ k. d. . . . .	118.—	119.—
„ „ 50 „ „ „ . . . . .	56.—	56.50
Budenske „ 40 gld. a. v. . . . .	28.75	29.—
Salmove „ 40 „ „ „ . . . . .	40.25	40.75
Palffy-jeve „ 40 „ „ „ . . . . .	28.50	29.25
Clary-jeve „ 40 „ „ „ . . . . .	29.50	30.—
St. Genois „ 40 „ „ „ . . . . .	34.50	35.—
Windischgrätz-ove „ 20 „ „ „ . . . . .	27.25	27.75
Waldstein-ove „ 40 „ „ „ . . . . .	22.75	23.25
Srebro in zlato.		
Ces. cekini . . . . .	6.—	6.02
Napoleonsd'or . . . . .	10.11	10.12
Srebro . . . . .	113.10	113.25

## „THE GRESHAM“ zavarovalno društvo na življenje v Londonu.

Sedež podružnice za Avstrijo je na Dunaju, Opernring št. 8.

Aktiva društva znašajo nad 53,000.000 frnk. Letni dohodki na premijah in obrestih 30. jun. 1875 11,851.351 „ Za zavarovanja na življenje in odkupljenja je društvo od vstanovitve (1848) izplačalo nad . . . . . 62,000.000 „ V zadnji 12 mesečni dobi se je društvu stavilo v novih ponudb, in v zadnjih 21 letih stavljenje ponudbe zdaj skupaj znašajo več ko . . . . . 720,000.000 „

Razglede in vsakotera pojasnila daje zastopništvo za Kranjsko, Koroško in Spodnje Štajarsko v Ljubljani pri gosp. Valentinu Zeschko-tu, agenti po deželi in podružnica za Avstrijo (66—5)

na Dunaju, Opernring št. 8.

Natisnili Blaznikovi dediči v Ljubljani.